

Azərbaycan Respublikası Mədəniyyət Nazirliyi Respublika Xatirə Kitabı redaksiyası ilə "Bakı-xəbər" qəzetinin birgə layihəsi əsasında "Şəhidlər ölməz, Vətən bölünməz" seriyasının "İgid ömrü" adlı növbəti kitabın hazırlanmasını təqdir etdik. Kitabda Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı Füzuli Salah oğlu Rüstəmovun vətənpərvərlik nida, qəhrəmanlıq yollarından bəhs edəcəyik.

(birinci yazı)

"Şah İsmayıl gecəni yata bilmir. Çadırda şölələnən şama və şamın ətrafında dolanıb özünü onunla birgə yandırb məhv edən pərvanələrə fikir verir. Əsgərlərini bu pərvanələrlə müqayisə edərək xanımına söyləyir ki, onlar da sabah bu canlılar kimi öləcəklərini, ailələrini başsız qoya biləcəklərini anlaya-anlaya döyüşə girecəklər. Səbəbsə birdi: onları bu döyüşə aparan məsələləri, əqidələri".

**Fərman Kərimzadə,
"Çaldıran döyüşü"**

Xocalıları axtarırdım. Azərbaycanın bu yurd yeri uğrunda böyük igidliklər göstərmiş, Xocalı faciəsinin o müdhiş gecəsinin şəhidi, qurbani, Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı Füzuli Salah oğlu Rüstəmovun qəhrəmanlıqlarla zəngin həyat yolunu "sapa" düzmək üçün...Yollara çıxdım. İlkən soraqları Bakının Pırşağı qəsəbəsindən gəldi xocalıların. Dedilər burda orta məktəbləri də var. 2 saylı tam orta məktəbin direktoruna Füzulinin doğmaca və yeganə bacısı, eləcə də bu dünyada özündən sonra yaşayan yeganə doğması Fiqurə Salah qızı Rüstəmovadı. Deməli, qəhrəmanın ən əziz adamından başlamaq fürsəti yaranıb. Onun xarakterinin uşaqlıq, gənclik çağlarından açılmasında Fiqurə xanım ən dəyərli, ən gərəli nümunə, mənimçün həm də canlı tarixdi. Qarşıda... qarşıda dostlarla, döyüşçülərlə, Xocalı qətlindən Füzulinin yardımıyla qurtulanlarla, daha kimlərlə görüşlərimiz olacaq... Çalışacağam ki, bu bütöv şəxsiyyətli vətənpərvər oğulun qocaman tarixdə örnək ola biləcək xarakterini sizlərin gözləri önündə tam mənasi ilə canlandıram, əziz oxucular! Bəs Füzuli Rüstəmov kimdir?

...Füzulinin həyat yolu, paralel olaraq bütün soydaşlarımızın üreyində qubar bağlamış Xocalı harayının ayrılmaz bir parçasıdır. Füzulinin Vətən sevgisi heç bir ekvivalentlik tanımayan örnəkdi. Füzulinin ölümü sayısız-hesabsız xocalılığın ölümdən qurtuluşudu. Füzulinin qeyrəti azərbaycançılığın əbədi yaşayacağı yolda heç vədə solmayacaq məşəldi. Füzuliyə etibarlılıq dastanlara sığmayacaq həqiqətdi. Füzulinin ruhuna Xocalı göylərində sərgərdandı...

Kitabı başdan-başa oxuyanda bu yuxarı abzasda qeyd etdiklərimi bircə-bircə analiz etmək imkan yaradacam sizlərə. Həyatda daha çox reallığın tərəfdarı olduğumdan, yazılarımda da çalışmışam heç zaman

tini uşaqlıqdan örüş yerlərində gördüyümüz, bəzilərinin tikanına görə "qındırğa", bəzilərinin gülünə görə oxşadıb qarışdıraraq "qılıncgülü" adlandırdığı yabanı güllər basıb. Xocalıların uşaqları

maz. Hündür hasarlarla əhatə olunan çoxmərtəbəli evlər, obyekt buraların statusuna çoxdan"əl gəzdirdi yazdım. Bunları sadəcə yeri gəldi yazdım. Bunların bizim mövzumuza o qədər də ai-

ları tefərrüatı ilə yaza bilməyəcəyəm. Bunları onun və Füzulinin dostları olmuş həmkəndlilərinin öz dillərindən eşidəcəyik.

Bu yolu ancaq seçilmişlər gedir...

məmləkətində yaşayıb. Bütün bu gelişmələr sanki Füzulinin addım-addım ermənilərlə döyüşə, Xocalının müdafiəsinə və nəhayət Xocalı qətlinin qurbanlarından olmağa sürükləyib. Füzuli, şəcərəsi-

İgid ömrü

Əbədiyyətə doğru yol gedən Füzuli barışmazlığı

mümkün qədər mübaligədən istifadə etməyim. Budəfəki qəhrəmanım - Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı Füzuli Rüstəmov da dünyamızda özünün cizdiyi təkrarsız portret cizgiləri ilə mübaligəyə ehtiyac yeri qoymayıb.

Xocalının bir hissəsi - bərbad Pırşağı sanatoriyası...

...Yollara çıxıram. Xocalıların sığındığı Pırşağı sanatoriyasınadı yönüm. Xəzər dənizinin sahil sularının yüz addımlığında yerləşən, təmiz havası və suyuna görə zamanında böyük sağlamlıq ocağı kimi tanınan bu kurort mərkəzinin uçusökük tikililərinə pənah gətiriblər xocalıların. İndi bu binaların uçuşökük görkəmlərinin yanında onların bəzilərinin özlərinə tikdiyi evlər də var. Sanatoriyanın həyə-

bu yabanı bitkilərin arasında boy verən xırda otlaqlı çəmənlərdə qoyun-keçi otarırlar. Yarı kəndi, yarı dağıdılmış şəhəri xatırladı bu yerlər. Zamanında asfalt döşənmiş yollar bərbad, çalacıxurlu duruma düşüb. Buralar Xocalının o sonuncu günlərini - işqsız, köməksiz qalmış vəziyyətini özündə yaşadan bir məkana bənzəyir. Amma təbii ki, təhlükəsiz...

Xocalı məktəbinə yetişirəm. Bir kənd məktəbini xatırladım. Nisbətən yeni tikilidi. Sonradan biləcəm ki, məktəb Fiqurə xanımın təşəbbüsü ilə inşa olunub. Pırşağının başqa istiqamətinə böyük villalar bəzəyir. Yəqin dəniz sahilinə olduğuna görə keçmişdə bağ yerləri kimi tanınan ərazilərdə ucaldılıb bu villalar. Artıq buralara yayda sərinliyi ilə seçilən bağlar massivi demək ol-

diyyəti yox.

...Məktəbə daxil olub Fiqurə xanımı soruşuram. Qabaqcadan telefon açdığım dan gelişmədən xəbərdardılar. Məni direktorun otağına aparırlar. Bu da qəhrəmanımızın dünyamızda qoyub getdiyi "aman-zaman" bacısı. Füzuli şəhid olanda Fiqurə xanımın vur-tut on doqquz yaş varmış. On doqquz yaşlı bir qız uşağının bu boyda dəhşəti təkbaşına yaşaması...Vətən, torpaq, ev, eşik, yeganə arxa-dayağı olan Füzuli kimi qardaşın və ölüm-itimnin sayı bu gündə də tam dəqiqləşdirilməyən xocalılı həmyerlilərinin, həmvətənlərinin qətliminin...dünyədə qonşuluğunda, kəndində yaşayanların meyitlərinin televiziya ekranlarından göstərilən dəhşətli səhnələri - təhqir edilmiş meyitlər, divan tutulan qocalar, körpələr... bun-

Füzulinin köksünə sığmayacaq Vətən sevgisi, eyni zamanda torpaqlarımızı addım-addım qəsb edən ermənilərə bu qədər nifrəti hardan qaynaqlanırdı görən?! Onun şəcərəsinin yaşadığı coğrafi məkana diqqət edin. Ata babaları Azərbaycanın qərb hissəsində yerləşmiş, əzəli yurd yerlərimiz olan Dərələyəz mahalında yaşamışlar. Sonra buradan Naxçıvana köç etməyə məcbur olublar. Nəslin bir hissəsi Naxçıvanda yaşamağa davam edib. Qardaşlardan biri isə öl-kəmizin digər böyük bir mahalına - Qarabağa üz tutub. İndiki Tərtər bölgəsinin Hüsənli kəndində yaşayıb. Onun bu kənddə doğulub ər-səyə çatmış qızını Naxçıvanda qardaşının oğlu qaçırıb ailə qurub. Amma bu qardaşoğlu Naxçıvanda qərar tutmayaraq gəlib əmisinin - qayınatasının məskunlaşdığı

nin əhatə etdiyi böyük bir coğrafiyanın müdafiəçisi olmaqla, elə bu torpağın qəhrəmanı kimi özünə tariximizdə əbədi yer də edə bilib. Buna Allahın qismətini deyək, Füzulinin taleyimi deyək, bilmirəm. Bircə onu görürəm ki, Füzulinin ağışına alan bütün yollar onun qəhrəmanlıq salnaməsinin bu xüsusda sonuclanmasını mütləq zərurətə çevirmiş. Füzuli barışmazlığı ilə əbədiyyətini haqq edirmiş, qazanmış. Taleyi ona ayrı bir yol saxlamayıbmış ki, Xocalı gecəsi hamı canının hayında olanda, o, dördüncü, beşinci, bəlkə də altı-yeddinci dəfə üreyindən çıxara bilmədiyi Xocalıya tərəf - həm də ümid-siz, çar-naçar yollara səpələnmiş xocalıların harayına qayıdır, köməksiz həmyerlilərinə bələdçilik edir və öz əbədiyyətini elə bu gecənin zülmətində yaxınlaşdırırmış. Hava işıqlaşanda vurublar Füzulinin.

Bəlkə də ona görə ki, Füzuli daha işığı çıxmamalı imiş. Onun işığı yanıb-yanıb sozalıbmış. Füzuli işığını Vətən yolunda bir şam kimi əriddib qurtarıbmış. İyirmi altı yaşında bundan artıq işığı hardan alaydı Füzuli?! Bu qədər Vətən sevgisini, bu qədər namus-qeyrət nişanələrini öz kiçik vücudunda daşıya bilmək onsuz da hər kəsə nəsis ola bilməzdi. Bu yolu ancaq seçilmişlər - Allahın sevimli bəndələri gedə bilər. Füzuli belə bəndələrdən idi. Şahidləri - onu yaxından tanıyanları dinlədikcə bu qənaətə özünüzlə gələcəksiniz. Füzuli xocalıların, mənse Füzulinin tanıtımında sizin bələdçinizəm, əziz oxucular! Füzuli özünü qurban vermiş. Şüurlu şəkildə. Əqidəsi, məsləki, Vətəni, xalqı, namus-qeyrəti yolunda. Böyük yazığımız Fərman Kərimzadənin Şah İsmayılın əsgərləri haqqında yazdığı kimi...

Nəzirməmməd Zöhrablı
Jurnalist-publisist
(ardı var)